

Նահապետ եպիսկոպոսի նախապահութեամբ և սուրբ էջմիածնի Ճեմարանի մասնագիտական բաժնի ուսուցիչների անդամակցութեամբ:

Եւ Մենք աղօթքներ ենք վերառաքում առ բարձրեալն Աստուած, որ պահէ ամենքին միակամ սիրով այս մեծ գործում, պարգեկելով ոյժ և կարողութիւն կոչեալներին՝ լաջողութեամբ գլուխ հանելու Մեր, Ազգիս և Եկեղեցու ակնկալութիւնը, որ է հայ մանուկների հարազատ կրթութիւնն ու լուսաւորութիւնը:

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ԴՊՐՈՑ ԿՈՎԿԱՍՈՒՄ

Կովկասի մայրաքաղաք Թիֆլիսում համալսարան կամ մի այլ բարձրագոյն դպրոց ունենալու խնդիրը շատ վաղուց է հրապարակ եկել մեզանում, մի քանի անգամ արժարժուելու մշակուել է, բայց միշտ արգելքների հանդիպելով կառավարութիւնից մնացել է անիրագործելի: Այժմ հանգամանքները փոխուելով՝ կառավարութեան բարձրագոյն ներկայացուցիչը Կովկասում փոխարքան ինքն է խնդիր յարուցանում այդ մասին՝ ուղարկելով քաղաքագլխի պաշտօնակատարին հետեւեալ գրութիւնը.

Հիշութեան հարստութիւններով օժտուած կովկասեան երկիրը, իր արդիւնաբերութիւնը զարգացնելու համար վաղուց կարիք է զգում բարձրագոյն տեխնիքական մի ուսումնարանի: Մի այդպիսի դպրոց հիմնելու միտքը Թիֆլիսում ծագել է դեռ ևս 1890-ական թուականներին և այդ հարցը եւժանդով պաշտպանում էր Թիֆլիսի քաղաքային հասարակական վարչութիւնը, որը քանիցս անգամ միջնորդութիւն է արուցել յիշեալ քաղաքում պօլիտեխնիքական ինստիտուտ հիմնելու յգլխաւորապէս և լեռնագործական բաժանմունքներով: Այդ առիթով 1898 թուին քաղաքային դուման յատկացրել էր 100-000 ռուբլի միանուագ և 30,000 ռուբլի տարեկան, միևնոյն ժամանակ խոստանալով յատկացնել ձրի 200 դեսեստին քաղաքային գետիններից:

Բացի դրանից, Թիֆլիսի քաղաքային դումայի 1897 թուի հրաւերով, զանազան քաղաքային հասարակական հիմնարկութիւններ, արդիւնաբերական ընկերութիւններ և առանձին անհատներ պատրաստակամութիւն են յայտնել նուիրել Թիֆլիսի պօլիտեխնիկումին միանուագ 27,000 և տարեկան 20,000 ռուբլի: Վերջապէս 1903 թուին Ա. Դ. Մանթաշեանը ցանկութիւն է յայտնել իր վրայ վերցնելու պօլիտեխնիքական ինստիտուտի

շէնքի բոլոր ծախսը, մինչև 600,000 բուրլի գումարը և նուիրել՝ 100,000 բուրլի, թոշակաւորներ պահելու համար միևնոյն դպրոցում. այդպիսով մինչև այժմ առաջարկուած են միանուագ 957,101 բուրլի նուիրաբերութիւններ և 50,200 բուրլի տարեկան, և 200 դեռահասին գնտին:

Զը նայելով այդ բոլորին, պօլիտեխնիկումի հարցը մինչև այժմ բաւարար լուծումն չէր ստանում, որովհետև նուիրաբերողները պնդում էին, որ դպրոցը բացուել անպատճառ թիֆլիսում, իսկ ուսումնարանական և կովկասեան վարչութիւնը՝ Վլադիկավկաւում: Այսպիսի դրութեան մէջ էր գտնուում պօլիտեխնիկումի հարցը մինչև վերջին ժամանակներս, երբ հայ-թուրքական համագումարի խորհրդակցութեան ժամանակ մուսուլման Հաջիեվի առաջարկութեամբ որոշում կայացուեց խնդրամատոյց լինել հիմնելու թիֆլիսում պօլիտեխնիքական ինստիտուտ իմ անունով և այդ նպատակով հանգանակութիւն բանալ ամբողջ երկրում:

Իմ կողմից, պօլիտեխնիկումի հիմնելը թիֆլիսում անյետաձգելի մի պահանջ համարելով և վերաբերուելով այդ հարցին կատարեալ համակրանքով, ես գործը լաւ հողի վրայ դնելու համար, անհրաժեշտ համարեցի.

1. Թոյլ տալ ժողովարարութիւն սկսել ամբողջ Կովկասի շրջանում և խնդրել բարձրագոյն հաւանութիւն հանգանակութիւն բանալու նոյն նպատակով ամբողջ կայսրութեան մէջ, ի նկատի ունենալով, որ ապագայում պօլիտեխնիկումում կարող են ուսանել թուրքեստանի և Կովկասի մօտ գտնուող Ստաւրօպօլի, Տաւրիկեան և Վոյսկօ-Դօնեան նահանգների բնակիչները:

2. Այդ նպատակով կազմել մասնաժողով իմ օգնական Սուլթան-Աբիմ-Գիրէի նախագահութեամբ, մասնակցութեամբ՝ գաղտնի խորհրդական Տ. Ս. Մեդվեդեվի, Դ. Ս. Բուդեվիչի, Դ. Ս. Պետրօվի, Դ. Ս. Զավադսկու, Ս. Ս. Ֆիշերի, Թիֆլիսի նահանգապետ Բարօն-Բառուշ Ֆօն-Տրաուբենբերգի, Զուեկովսկու, Պետերսօնի, իշխ. Զամբակուր-Օրբելիանու, իշխ. Չերքեզովի, Ադելխանօվի և Ա. Ի. Մանթաշեանի:

3. Յանձնարարել մասնաժողովին անյապաղ միջոցներ ձեռք առնել որոշելու այն գումարները, որ արդէն առաջարկել են զանազան անհատներ և հիմնարկութիւններ: Յարաբերութիւն սկսել հասարակական, փոխառու և արդիւնաբերական հիմնարկութիւնների հետ և պորզել նրանց աջակցութեան ու մասնակցութեան չափը, տարածել կոչեր, հանգանակութեան թերթեր և առհասարակ հոգալ միջոցներ ձեռք բերելու:

4. Բանակցութիւն սկսել քաղաքային վարչութեան հետ, որպէսզի նա հող յատկացնէ պօլիտեխնիկումի շինութեան համար, միևնոյն ժամանակ կազմել հարկաւոր նախագիծ ու նախահաշիւ:

5. Մանրամասն հրահանգ և ուղեցոյց մշակել այդ մասնա-
ժողովի համար: Այդ նպատակով յատուկ խորհրդակցութիւն պէտք է տեղի ունենայ յիշեալ և ուրիշ պաշտօնեաների մասնակցութեամբ և Կրիմ-Գիրէի նախագահութեամբ:

ՆՆՐՔԻՆ ԼՈՒՐՆՐ

■ Թիֆլիսի գեներալ-նահանգապետի կարգադրութեամբ դադարեցրած է Թիֆլիսում հրատարակուող հայերէն «Արշալոյս» օրաթերթը՝ զինուորական դրութեան ամրող ժամանակ, մէջը յեղափոխական մի կոչ տպելու համար և պատասխանատուութեան է կոչուած նորա ժամանակ, խմբագիր Յ. Մանանդեանը:

■ Այս համարում վերջանում է Ժ. Ժ. Ռուսսօի «Էմիլ»-ի հայերէն թարգմանութեան II մասը, որ գերմ. թարգմանել է մեր աշխատակից պ. Իս. Յարութիւնեանը և տպւում էր «Լուսմայ»-ում որպէս յաւելուած: Նոյնը արտատպուած և լոյս է տեսնում նաև առանձին գրքոյկով:

■ Բագում հրատարակուող «Багъ» լրագիրը անցել է ակցիօներական ընկերութեան ձեռքը, որ հրաւիրել է որպէս խմբագիրներ՝ մեր տաղանդաւոր աշխատակից պ. Մինաս Բերբերեանին, որ այժմ բնակւում է Վեննայում և փութայիսի նախկին նահանգապետ Ստարոսելսկուն:

■ Ապրիլի 18-ին լոյս տեսաւ «Նոր-Դարի» վերջին համարը մի նշանաւոր առաջնորդող յօդուածով մեր արդի կեանքի նեխուած երևոյթիների մասին: Այդ համարում խմբագրութիւնը յայտարարում է, որ «Նոր-Դարը» դադարեցնում է ժամանակաւորապէս՝ նիւթական պակասութեան և այլ հանգամանքների պատճառով: Չափազանց ցաւում ենք այդ կարևոր և լուրջ թերթի դադարման համար և զարմանում ենք, թէ ինչպէս հայ ժողովրդի մեծ մասը, սրտի խորքից համակրելով «Նոր-Դարի» արտայայտած գաղափարներին, չգիտեցաւ մինչև այսօր ապահովել նորա զոյութիւնը, այն հայ ժողովուրդը, որ գիտէ տասնեակ հազարներ շուայլել ուրիշ՝ մօղայական հայ թերթերի համար: Գէթ այժմ թող կատարէ նա իւր պարտքը: